

Hızlı Tüketim Ürünleri Perakendeciliğinde Dönüşüm ve Sektörün Geleceği

Tartışma Oturumu – Toplantı Notları

TEPAV | EPRI organizasyonuyla 29 Aralık 2005'te TOBB ETÜ Senato salonunda yapılan "HTM Perakendeciliğinde Dönüşüm ve Sektörün Geleceği" konulu toplantıda açılış konuşmaları ve sunumları takiben düzenlenen tartışma oturumunda sektör temsilcileri, konunun uzmanları ve kamu temsilcileri sektörün sorunları ve gerilim noktaları ile ilgili fikirlerini dile getirmişlerdir.

Tartışma oturumunda dönüşümün kaybedenleri ve kazananları, düzenleme ihtiyacı, büyük mağazalar yasa tasarısı, perakendeci – tedarikçi ilişkileri, konsolidasyon ve rekabet yapısı, ve özel markalı ürünler ana konuları oluşturmaktadır. Tartışma oturumunda tartışılanlar şu şekilde özetlenebilir:

- Dönüşümün kaybedenleri olarak geleneksel perakendeciler ve toptancılar ön plana çıkmaktadır. Ancak distribütörlerin yerine çoğunlukla lojistik firmalarının kullanılmaya başlanması, hatta lojistik işinin birçok organize perakendeci tarafından üstlenilmesi, distribütörleri de kaybedenler kategorisine sokmaktadır.
- Organize perakendecilerin artan satın alım gücünden dolayı kar marjlarının düşmesi, zararına yapılan satışların farkının tedarikçiye yüklenmesi ve ödeme vadelerinin geciktirilmesi üreticilerin kan kaybetmesine sebep olmaktadır. Bu süreç özellikle işletme sermayesi düşük olan KOBİ'leri oldukça yoğun etkilemektedir. Perakendeci – tedarikçi ilişkilerinin yasa ile düzenlenmesi talep edilirken, perakendecilerden de üreticilerin malları zamanında teslim etmedikleri şikâyeti gelmiştir.
- Zararına satışların vergi kaybına sebep olduğu ve genellikle tüketiciyi kandırmaya yönelik uygulandığı için tüketiciye de zarar verdiği ilgi çeken başka bir yorumdur.
- Büyük mağazalar yasa tasarısı ile ilgili olarak yasa tasarısının sosyal sürdürülebilirlik temeline oturan mantığının paylaşıldığı birçok katılımcı tarafından dile getirilmiş, düzenleme ihtiyacı net bir şekilde ortaya konmuştur. Ancak düzenlemenin yasaklamalarla değil, rekabetçi yapının oluşmasına yönelik, verimliliği engellemeyecek yasal düzenlemelerle yapılması gerektiği dile getirilmiştir.
- Büyük mağazalar yasa tasarısı şehir planlaması ve trafik boyutuyla zayıf bir destek görmüştür.
- Katılımcıların ufak bir bölümü dönüşüm sürecinin önüne geçilemez, küresel bir süreç olduğunu belirtmişlerdir. Değişimi intibak eden geleneksel perakendecilerin hayatta kalacağını, diğerlerinin ise piyasadan çıkmasının kaçınılmaz olduğu savunulmuştur.

- Geleneksel perakendecilerin sorunları ile ilgili olarak görüşler "75.000 kişiyi etkileyecek bir problem çok önemli değildir"den, "biz geleneksellerin iş yapması için pazar günleri dükkanlarımızı kapatmaya hazırız"a kadar varmaktadır.
- Geleneksel perakendecilerin tamamlayıcı satış noktası konumuna getirilmesi, müşteri ilişkileri açısından bakkalların çok önemli avantajlarının olduğu ve bunların ön plana çıkarılması gerektiği, uzmanlaşmanın hayatta kalmak için çok önemli olduğu gibi mesleki eğitime ve yönlendirmeye dayanan öneriler getirilmiştir. Bunun yanında geleneksel perakendecilere finansmana erişim ve kredilendirme konusunda destek verilmesi gerekliliği de ortaya konulmuştur.
- Son dönemdeki devralmalar ve önümüzdeki dönemdeki rekabet koşulları konusunda sürecin yeni devralmalar ve yabancı girişleriyle devam edeceği ve yoğunlaşma oranında artış gözleneceği genel bir kanıdır. Bazı katılımcılar tarafından bu sürecin önüne geçilemez bir süreç olduğu dile getirilirken, katılımcıların çoğu sektördeki bu olası yoğunlaşmanın birçok yerli yatırımcıya ve üreticiye zarar vereceğini ve bu konuda da düzenleme yapılması gerektiğini belirttiler.
- Kayıtdışılığın azaltılması perakende sektöründeki dönüşümün verimliliğin artması dışında sağladığı diğer bir avantaj olarak ortaya konmuştur.
- Büyük illerin dışında rekabet koşullarının takip edilemediği ve özellikle doğu illerinde önemli yoğunlaşmaların yaşandığı önemli bir tespittir.
- Özel markalı ürünler markalaşmanın önünde engel teşkil ettiği için bir tehdit olarak görülmekle beraber, özel markalı ürünlerin fiyat seviyesi ve KOBİ'ler üzerindeki olumlu etkileri avantaj olarak ön plana çıkmaktadır.